

DEKLARÁCIA NEB SK 2024

Deklarácia Nového európskeho Bauhausu Slovensko 2024

PREAMBULA

12. apríla 2024 sa v Bratislave z iniciatívy združenia Manifest 2020 stretli partneri Nového európskeho Bauhausu (NEB) zo Slovenska a strednej Európy na jednom z podujatí festivalu NEB a prepojili sa s organizátormi v Bruseli. Konferencia **NEB v strednej Európe (Fórum pre partnerov a podporovateľov iniciatívy Nový európsky Bauhaus)** sa konala pod záštitou prezidentky Slovenskej republiky pani Zuzany Čaputovej, Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku a Slovenskej komory architektov.

Na záver konferencie sa zástupcovia a zástupkyne slovenských iniciatív zhodli na spoločnom vyhlásení formou **Deklarácie NEB SK 2024**.

KONTEXT

V roku 2019 spojila občianska iniciatíva **Manifest 2020** významných predstaviteľov slovenskej architektonickej a stavebnej praxe a popredné neziskové organizácie, ktorí/é sú na Slovensku hybnou silou pre dosiahnutie uhlíkovej neutrality a uplatňovanie opatrení nevyhnutných na riešenie klimatickej krízy.

Na jeseň 2020 predstavila predsedníčka Európskej komisie iniciatívu **Nový európsky Bauhaus** (New European Bauhaus), ktorá nadviazala na zásadný dokument o ceste Európy k uhlíkovej neutralite – **Európsku zelenú dohodu** (European Green Deal). Ursula von der Leyen nazvala NEB „dušou Európskej zelenej dohody“. Vo svojom prejave o stave Únie v roku 2020 uviedla: „Nejde však len o environmentálny alebo ekonomický projekt, ale aj o nový kultúrny projekt pre Európu. Systémovej zmene musíme dať tvár, ktorá spojí udržateľnosť s jej vlastnou estetikou.“ Manifest 2020 sa na jar 2021 stal prvým oficiálnym partnerom NEB na Slovensku a postupne sa k nemu pridávajú ďalšie organizácie. Prvú online konferenciu **Nový európsky Bauhaus – Vízia pre Slovensko** zorganizoval Manifest 2020 už v apríli 2021, krátko pred prvou celosvetovou konferenciou Európskej komisie venovanej NEB.

NEB ako interdisciplinárna iniciatíva a platforma na sieťovanie a spoluprácu spája udržateľnosť s inklúziou a estetikou, rozvíja požiadavky na vysokú úroveň architektonickej a stavebnej kultúry podľa deklarácie z Davosu z roku 2018. V roku 2024 má iniciatíva NEB viac ako 750 partnerov na celom svete a okrem architektonickej a stavebnej kultúry **zahŕňa kreatívny sektor v celej jeho šírke** vrátane hľadania udržateľných zdrojov a vývoja nových materiálov.

Nový európsky Bauhaus sa od svojho vzniku stal uznávanou iniciatívou a prepojenie jeho troch pilierov – **environmentálnej udržateľnosti, sociálnej inklúzie a novej estetiky (kultúrnej hodnoty)** si zaslúžia širokospektrálnu politickú aj mediálnu podporu.

VÝZVA

Vyzývame a žiadame:

Vládu Slovenskej republiky,

- aby venovala iniciatíve Nový európsky Bauhaus pozornosť primeranú jej celospoločenskému významu. Vyzývame ju, aby jasne vyjadrila politickú vôľu a vybudovala aktívny kontaktný bod NEB, ako správnu a informačnú platformu NEB na Slovensku tak, ako je to už v iných krajinách EU;
- aby zabezpečila spracovanie a schválenie politiky architektúry a stavebnej kultúry v SR, ktorá by podľa vzoru iných európskych krajín, ako aj samotnej Európskej komisie, zdefinovala strategický rámec rozvoja krajiny pri formovaní kvalitného prostredia pre život jej obyvateľov a zabezpečila jeho vysokú estetickú kvalitu a kultúru pri dosahovaní klimatických cieľov v zmysle energetickej hospodárnosti a dekarbonizácie, udržateľnej mobility a biodiverzity, s ohľadom na znevýhodnené skupiny obyvateľstva;
- aby zabezpečila spracovanie detailného strategického plánu dekarbonizácie stavebného sektora, ktorý preukáže splniteľnosť cieľov redukcie emisií skleníkových plynov do roku 2030 a úplnej uhlíkovej neutrality do roku 2050, ku ktorým sa Slovensko zaviazalo;

- aby začala naplňovať víziu a ciele Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030, ktorá obsahuje relevantné opatrenia smerujúce k inkluzívnej a zodpovednej kultúre a aby podporovala účasť odbornej verejnosti na tvorbe verejných politík.

Vyhlasovateľov urbanistických, architektonických a dizajnerských súťaží,

- aby sa v súťažiach venovali princípom a cieľom Nového európskeho Bauhausu s ohľadom na 17 cieľov udržateľného rozvoja OSN. Iniciatíva NEB je motorom posilnenia interdisciplinarity udržateľných architektonických a dizajnových riešení, spojenia vedy a výskumu, inovácií v materiáloch a technológiách, stavebnej kultúry, estetiky a umenia. Inklúzia má zabezpečiť prístup k dielu a jeho využitie pre všetkých. Urbanistické, architektonické a dizajnerské súťaže sa takto stanú zárukou a nástrojom udržateľného rozvoja a vysokej estetickej úrovne a kvality sídiel, krajiny a celkového prostredia tvoreného človekom.

Verejnoprávne a súkromné médiá,

- aby v spojení s odbornou verejnosťou vytvorili dostatočný priestor pre šírenie informácií o Novom európskom Bauhause, jeho princípoch a o ďalších (európskych) iniciatívach pri riešení klimatickej krízy. Informovanie a transparentná verejná diskusia je popri participácii katalyzátorom dobrých riešení. Verejnosť má záujem byť zapojená do plánovacích procesov. Popri odborníkoch a autoroch vízií a rozvojových projektov je práve dobre informovaná verejnosť veľkou hybnou silou pre politické rozhodnutia. Cestu od myšlienky k realizácii možno výrazne urýchliť prostredníctvom príkladov dobrej praxe. Aj pre ne žiadame viac mediálneho priestoru.

Verejné inštitúcie činné v územnom plánovaní,

- aby v spolupráci s odbornou verejnosťou zapracovali do legislatívnych, metodologických, technologických a finančných nástrojov zmenu manažmentu dažďových vôd s ohľadom na riešenie klimatickej krízy, vodozádržné opatrenia, vrátane sadových úprav s vhodnou zeleňou a dažďovými záhradami, retenčných nádrží a ďalšie opatrenia. Jedným z najväčších vplyvov na teplotný režim urbanizovanej krajiny má pečatenie zemského povrchu a kanalizovanie dažďovej vody ako odpadu. Vznik tepelných ostrovov dramaticky mení klímu v urbanizovanom prostredí. Dažďová voda nezostáva v území, kam dopadla, bez úžitku pre jeho mikroklimu (ochladzovanie). Preto je zaobchádzanie s vodou v urbanizovanom prostredí a v krajine nevyhnutné premietnuť do zákonov, ktoré ovplyvňujú územné plánovanie a udržateľný rozvoj miest a obcí.

Vzdelávacie a výskumno-vývojové inštitúcie,

- aby sa zapojili do spoločnej tvorby nových študijných odborov, inovácie učebných osnov a programov, ktoré vytvoria vzdelávací ekosystém založený na celoživotnom vzdelávaní a získavaní nových zručností zameraných na zmiernenie vplyvu klimatickej zmeny, na adaptačné a mitigačné opatrenia. Pri týchto zmenách budú potrebné tvrdé i mäkké zručnosti, ktoré treba rozvíjať rovnocenne;
- aby v čo najväčšej miere podporovali medziodborové a multidisciplinárne spolupráce, výmenu skúseností, vzdelávacích programov, materiálov a pedagógov medzi inštitúciami v rámci Slovenska i medzinárodne.

Samosprávy, regióny, mestá a obce; verejné organizácie; zástupcov občianskej spoločnosti; privátny sektor; jednotlivcov, investorov a klientov,

- aby prevzali iniciatívu v oblasti prepojenia princípov Nového európskeho Bauhausu – udržateľnosti životného prostredia, princípov inklúzie a kultúrnych hodnôt pri plánovaní a realizácii svojich projektov. Životné prostredie a kultúra potrebujú spoluprácu všetkých.

Partneri iniciatívy Nový európsky Bauhaus na Slovensku:

Manifest 2020	Kreatívny inštitút Trenčín (EHMK Trenčín 2026)
Slovenské centrum dizajnu	Ústav architektúry obytných budov, Fakulta architektúry a dizajnu STU
Ľudia a voda	Spolka

K Deklarácii NEB SK 2024 sa pripojili organizácie a subjekty:

Zoznam je priebežne aktualizovaný (stav k 8. 5. 2024).

K Deklarácii NEB SK 2024 sa pripojili signatárky a signatári:

Zoznam je priebežne aktualizovaný (stav k 8. 5. 2024).

Ingrid Konrád (architektka, urbanistka, bývalá hlavná architektka Bratislavy, Manifest 2020)

Peter Beňuška (architekt urbanista, prvý hlavný architekt Európskej komisie a bývalý hlavný architekt Bratislavy, Manifest 2020)

Lubica Šimkovicová (prezidentka Manifest 2020, riaditeľka Inštitútu pre pasívne domy)

Mária Beňačková Rišková (kurátorka, editorka, členka okrúhleho stola Ursuly von der Leyen pre Nový Európsky Bauhaus, gestorka tvorby Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030, Manifest 2020)

Nora Vranová (architektka, predsedníčka Slovenskej komory architektov)

Martin Stohl (architekt, člen predstavenstva Slovenskej rady pre zelené budovy, Manifest 2020)

Braňo Čavoj (Nová Cvernovka, Manifest 2020)

Boris Meluš (Nová Cvernovka, Manifest 2020)

Pavol Kukura (predseda predstavenstva Slovenskej rady pre zelené budovy, Manifest 2020)

Pavol Pokorný (architekt, spoluzakladateľ platformy Stavíme z dreva, Manifest 2020)

Roman Talaš (architekt, zakladateľ a predseda Inštitútu urbánneho rozvoja, Manifest 2020)

Maroš Schmidt (dizajnér, riaditeľ Slovenského centra dizajnu)

Silvia Seneši Lutherová (historička a teoretička dizajnu, zástupkyňa riaditeľa Slovenského centra dizajnu)

Robert Paršo (dizajnér, vedúci Výskumno-vývojového oddelenia Slovenského centra dizajnu)

Klára Prešnajderová (odborná pracovníčka Slovenského centra dizajnu)

Michal Kravčík (Ludia a voda)

Edita Vráblová (vedúca Ústavu architektúry obytných budov, Fakulta architektúry a dizajnu STU)

Lenka Kuricová (riaditeľka Kreatívneho inštitútu Trenčín, EHMK Trenčín 2026)

Lívia Gažová (projektová manažérka pre architektúru a verejný priestor, Kreatívny inštitút Trenčín, EHMK Trenčín 2026)

Zuzana Révészová (sociologička, Spolka)

Lýdia Grešáková (sociologička, Spolka)

Viktória Mravčáková (architektka, Spolka)

Katarína Onderková (architektka, Spolka)

Kristína Roman (architektka, Spolka)